

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЗМАГАНЬ З ЖІНОЧОГО БОКСУ

Анастасія Молочко, Лідія Радченко

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна

Анотація. Вступ. Жіночий бокс за останні два десятиліття пройшов шлях від скасування заборон до повноцінної присутності в олімпійській програмі. Коригування квот і вагових категорій до Парижа-2024, уніфікація регламентів IBA та зростання масштабів чемпіонатів світу змінили умови доступу, вимоги безпеки та тренувальні моделі спортсменок, водночас зберігаючи низку структурних обмежень. Мета. проаналізувати актуальні тенденції розвитку міжнародних змагань з жіночого боксу, окреслити динаміку чисельності учасниць і країн-учасниць, еволюцію вагових категорій в олімпійській програмі, регуляторні й організаційні зміни (AIBA/MOK), а також виявити ключові виклики (гендерна нерівність, безпека, кадри) й можливі наслідки для українського боксу. Методи. Аналіз нормативної документації (рішень MOK і регламентів IBA); ретроспективний і порівняльний аналіз офіційних протоколів чемпіонатів світу (2001–2023) та Олімпійських ігор (2012–2024); аналітико-описова інтерпретація публічних дискусій щодо форми/екіпування та управлінської архітектури; кейс-аналіз України; візуалізація динаміки розвитку боксу; методи математичної статистики. Результати. Фіксується суттєве зростання кількості країн та учасниць жіночих чемпіонатів світу і зближення конфігурацій ваг на Олімпійських іграх (6 жіночих проти 7 чоловічих категорій у 2024 р.). Оновлені технічні вимоги підвищують стандарти безпеки та уніфікують суддівство, що впливає на періодизацію процесу підготовки та саму підготовку. Зберігаються виклики: асиметрії доступу через «незбільшення» програми Ігор, чутливість до «інтервалів» між ваговими категоріями, дискусії щодо нормативності форми, домінування чоловіків в управлінні. Для України, з огляду на пізніше інституційне входження, ключовими є адаптація до олімпійської сітки, розширення техніко-тактичного арсеналу (зокрема ближньої дистанції), розвиток тренерських кадрів та системний медико-біологічний супровід. Висновки. Прогрес жіночого боксу зумовлений поєднанням регламентної еволюції та кількісного зростання, але стійкість цього руху залежить від здатності системи збалансувати інклюзивність і керованість програми, забезпечити науково обґрунтовану підготовку та посилити участь жінок у прийнятті рішень. Для України пріоритетами виступають раннє залучення, стандартизований «вага-менеджмент», науково обґрунтована періодизація процесу підготовки та розвиток кадрового потенціалу.

Ключові слова: жіночий бокс; олімпійська програма; вагові категорії; регламенти IBA; MOK; гендерна рівність; Україна.

Anastasiia Molochko, Lidiia Radchenko

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL WOMEN'S BOXING COMPETITIONS

Abstract. Introduction. Over the past two decades, women's boxing has progressed from lifted bans to full inclusion in the Olympic programme. Adjustments to quotas and weight categories up to Paris 2024, the unification of IBA regulations, and the expansion of World Championships have reshaped access conditions, safety requirements, and training models, while retaining a number of structural constraints. Purpose. To analyse current trends in the development of international women's boxing competitions; outline the dynamics in the number of athletes and participating countries; trace the evolution of Olympic weight categories; examine regulatory and organisational changes (AIBA/IOC); and identify key challenges (gender inequality, safety, staffing) and potential implications for Ukrainian boxing. Methods. Documentary analysis of IOC decisions and IBA regulations; retrospective and comparative analysis of official World Championships (2001–2023) and Olympic Games (2012–2024) records; analytical-descriptive interpretation of public debates on attire/equipment and governance architecture; a Ukraine case analysis; data visualisation; and methods of mathematical statistics. Results. There is substantial growth in the number of countries and participants at women's World Championships and a convergence of Olympic weight configurations (6 women's vs. 7 men's categories in 2024). Updated technical requirements raise safety standards and unify officiating, influencing periodisation, weight management, and preparation. Persistent challenges include access asymmetries due to the "no expansion" constraint on the Olympic programme, sensitivity to intervals between weight classes, debates over attire norms, and male dominance in governance. For Ukraine—given its later institutional entry—priorities include adaptation to the Olympic weight grid, broadening the technical-tactical arsenal (especially close-range work), strengthening coaching capacity, and building comprehensive medical-biological support. Conclusions. Progress in women's boxing stems from the interplay of regulatory evolution and quantitative growth; however, its sustainability depends on balancing inclusivity with programme manageability, ensuring evidence-based preparation, and increasing women's participation in decision-making. For Ukraine, priorities are early talent engagement, standardised weight management, specialised periodisation, and development of human resources.

Keywords: women's boxing; Olympic programme; weight categories; IBA regulations; IOC; gender equality; Ukraine.

Молочко А., Радченко Л. Актуальні тенденції розвитку міжнародних змагань з жіночого боксу. Sport Science Spectrum. 2025; 1: 99–106

DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-14>

Molochko A., Radchenko L. Current trends in the development of international women's boxing competitions. Sport Science Spectrum. 2025; 1: 99–106

DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-14>

Вступ. Сучасний жіночий бокс посідає провідне місце у світовій спортивній системі, що зумовлено як кількісним зростанням змагань міжнародного рівня, так і якісними трансформаціями у підготовці та змагальній діяльності спортсменок. Починаючи з включення жіночого боксу до програми Олімпійських ігор 2012 року [15; 21], відбулося не лише інституціональне визнання цієї дисципліни, а й формування нової системи спортивних традицій та правил [13; 14; 17]. Це сприяло значному розширенню географії учасниць, підвищенню рівня конкуренції та інтенсифікації досліджень, спрямованих на оптимізацію підготовки боксерок.

Науковий інтерес до проблематики жіночого боксу обумовлений необхідністю врахування гендерних особливостей у структурі функціональної підготовленості спортсменок високого класу [4; 6; 11], а також визначенням пріоритетних напрямів удосконалення тренувальних систем [2; 5]. Актуальність підсилюється тим, що сучасні змагання потребують високої спеціальної працездатності, стійкості до стресових факторів та адаптації до різних умов проведення поєдинків [1; 3].

Додатковим чинником значущості виступає активна медіатизація жіночого боксу, яка супроводжується дискусіями щодо гендерних стереотипів, наприклад, навколо пропозицій про використання спідниць під час змагань [9; 23; 24]. Такі соціокультурні аспекти свідчать про необхідність комплексного підходу до вивчення жіночого боксу не лише як спортивного, але й соціального феномена [25; 26].

Важливо також відзначити, що розвиток міжнародних змагань супроводжується зростанням уваги до питань безпеки та здоров'я спортсменок. Сучасні дослідження засвідчують специфіку впливу боксу на когнітивні функції та особливості травматизму у жінок [10; 19]. Це вимагає удосконалення правил, впровадження сучасних методик медичного супроводу та моніторингу стану спортсменок [14; 20].

Отже, актуальність теми зумовлена комплексом факторів: інституційним визнанням жіночого боксу на світовій арені, зростанням масштабів і престижності міжнародних змагань, науковим пошуком у сфері вдосконалення підготовки та безпеки, а також соціокультурними аспектами сприйняття жінок у контактних видах спорту. Аналіз сучасних тенденцій розвитку міжнародних змагань з жіночого боксу є важливим як для теорії і практики спортивної підготовки, так і для формування науково обґрунтованих підходів до подальшої еволюції цього виду спорту.

Мета дослідження – проаналізувати актуальні тенденції розвитку міжнародних змагань з жіночого боксу, окреслити динаміку чисельності учасниць і країн-учасниць, еволюцію вагових категорій в олімпійській програмі, регуляторні й організаційні зміни (AIBA/МОК), а також виявити ключові виклики (гендерна нерівність, безпека, кадри) й можливі наслідки для українського боксу.

Матеріал і методи. Дослідження спирається на:

- документальний аналіз регламентів і рішень AIBA/IBA та МОК (скасування заборони для жінок, включення жіночого боксу до програми Ігор, зміни вагових категорій, технічні вимоги до екіпірування та безпеки) [1–4; 14–17];
- ретроспективний і порівняльний аналіз офіційних протоколів і відкритих статистичних зведень чемпіонатів

світу (2001–2023) та Олімпійських ігор (2012–2024) з фокусом на кількості країн і спортсменок, а також співвідношенні чоловічих/жіночих категорій [12; 13; 18; 21; 22];

- аналітико-описові методи для інтерпретації публічних дискусій навколо форми одягу (зокрема ініціативи щодо спідниць), безпекових вимог і устаткування, а також управлінської архітектури (домінування чоловіків у керівних органах, порядок розширення жіночої програми) [6; 9; 23–26];

- кейс-аналіз України (перший Чемпіонат України (2000), дебют на Олімпійських іграх (2016)) та узагальнення практичних спостережень тренерів щодо техніко-тактичних особливостей і шляхів підготовки спортсменок, включно з розробками національних фахівців і навчально-методичними матеріалами [2; 5–8];

- методи математичної статистики;
- візуалізацію динаміки виконано через графічне подання (рис. 1–3).

Результати дослідження. Становлення жіночого боксу в світі відбувалося в складних та несприятливих умовах. Мабуть жоден інший жіночий вид спорту не зустрів на шляху свого становлення та розвитку такого принципового спротиву з боку міжнародних спортивних організацій та громадськості. Жіночий бокс став своєрідним викликом, квінтесенцією боротьби жінок за власні права та свободи. Відомо, що бокс історично вважався сферою прояву справжніх чоловічих якостей характеру та рис поведінки, уявлення про які формувалися протягом тисячоліть становлення людської цивілізації (мужності, хоробрості, непоступливості, агресивності, тощо). Прагнення жінок займатися цим суто «чоловічим» видом спорту, тривалий час визивало подив та зневагу у більшості людей [6].

Відомо, що фактично до 1990-х років жіночий бокс перебував у тривалій «сплячці», і лише в кінці 90-х років він отримав реальне визнання та почав стрімко розвиватися. Суттєвим чином на прискорення процесу визнання жіночого боксу могли вплинути яскраві професійні поєдинки за участі дочок відомих боксерів (Лейла Алі, Фріда Формен, Жаклін Фрейзер) та бурхлива емансипація жіночого спорту, фактичне вирівнювання прав жінок та чоловіків у всіх сферах діяльності. Виступ 21-річної доньки Мухаммеда Алі в своєму дебютному професійному поєдинку взагалі став справжнім світовим шоу, а висвітлення цієї події перевершило навіть титульні боксерські поєдинки серед чоловіків [11].

Можливо враховуючі ці події, у 1994 році AIBA (міжнародна асоціація аматорського боксу), скасовує заборону на участь жінок в змаганнях з аматорського боксу. Цілком можливо, що на активний розвиток жіночого боксу в цей період часу, також могли вплинути й процеси лібералізації в олімпійському спорті. На відміну від своїх попередників, сьомий президент МОК Хуан-Антоніо Самаранч, притримувався більш демократичних поглядів та здійснив ряд серйозних реформаторських дій, які повністю змінили вектор розвитку програми Олімпійських ігор. Саме завдяки діяльності Х. А. Самаранча до участі в Олімпійських іграх були допущені професійні спортсмени і значно збільшилася кількість жіночих змагань та жінок на олімпійській арені.

Визнання AIBA жіночого боксу стало пусковим механізмом легалізації цього виду спорту серед жінок в різних

країнах світу та формуванню системи міжнародних та національних змагань різного рівня, призвело до значного розширення географії країн та кількості учасників різноманітних міжнародних змагань в різних вікових категоріях. В 1997 році в США проводиться перший національний чемпіонат серед жінок. В 1999 році AIBA затверджує перший Кубок європейських чемпіонів серед жінок. В 2001 році в США (штат Пенсільванія), проходить перший чемпіонат світу з боксу серед жінок [12].

На представленому рисунку 1. можна побачити прогресивне збільшення з 30 до майже 70 кількості країн-учасниць чемпіонату світу протягом останніх двадцяти років (з 2001 по 2023 рр.).

На сьогоднішній день спортсменки розігрують комплекти нагород в дванадцяти вагових категоріях. Потрібно відзначити що за цей період часу кількість вагових категорій для жінок фактично залишилася незмінною починаючи з першого чемпіонату світу. На окремих етапах змагання проводились в десяти і тринадцяти вагових категоріях.

Майже втричі зросла кількість спортсменок які приймають участь в чемпіонатах світу з боксу (зі 125 – у 2001 році до 324 – у 2023 році) (рис. 2). Однак, якщо порівнювати ці данні з чоловіками, то тут ще продовжує спостерігатись істотне відставання жіночої першості в кількісних параметрах. На останньому чемпіонаті світу з боксу серед чоловіків участь у змаганнях прийняли 538 спортсменів із 107 країн світу (поєдинки проводились у тринадцяти вагових категоріях).

Цілком вірогідним є припущення щодо продовження подальшого зростання кількості учасників жіночих змагань з боксу саме за рахунок розширення географії країн-учасниць та кількості спортсменок що будуть виборювати нагороди чемпіонату. Тенденції останніх років вказують саме на такий шлях розвитку найбільш престижних міжнародних змагань з жіночого боксу.

В 2009 році МОК проголосував за зняття заборони на жіночий бокс і включив змагання з жіночого боксу в трьох

вагових категоріях в програму Олімпійських ігор 2012 року в Лондоні.

Незважаючи на те, що жінки-боксери отримали доступ до раніше закритої сфери, дискримінація, ізоляція та нерівне ставлення до спортсменок залишаються поширеною проблемою в міжнародному елітному боксі. Чоловіки й надалі практично повністю монополізували владу в міжнародних спортивних структурах, які визначають розвиток боксу. Саме вони фактично диктують «правила гри» та визначають стратегічний вектор розвитку цього виду спорту у світі.

До Олімпійських ігор у Лондоні (2012) бокс залишався єдиним літнім видом спорту без жіночих дисциплін. На тих Іграх жінкам уперше дозволили змагатися в трьох вагових категоріях: до 51 кг (найлегша вага), до 60 кг (легка вага) та до 75 кг (середня вага). Чоловічі ж змагання тоді проходили у десяти вагових категоріях. На Олімпійських іграх 2016 року (Ріо-де-Жанейро) участь узяли 250 чоловіків і лише 36 жінок – майже у десять разів менше.

МОК у питанні розширення змагань з боксу для жінок від початку займав принципову позицію: збільшення кількості жіночих категорій можливе лише за рахунок скорочення чоловічих. Логіка цих рішень була пов'язана з неможливістю подальшого розширення програми Олімпійських ігор за рахунок збільшення кількості дисциплін у межах видів спорту. Така проблема характерна для всіх видів, включених до олімпійської програми. Стислі терміни проведення Ігор не дозволяють розширювати календар нескінченно. Більше того, останні десятиліття показали тенденцію до включення нових, комерційно привабливих видів спорту та водночас виключення окремих традиційних дисциплін. Так, періодично виникали дискусії й щодо можливого скорочення частини єдиноборств.

У такий спосіб МОК намагається поєднати два завдання: з одного боку, залучати популярні та медійні дисципліни, надаючи їм довгостроковий імпульс розвитку, а з іншого – оптимізувати програму за рахунок

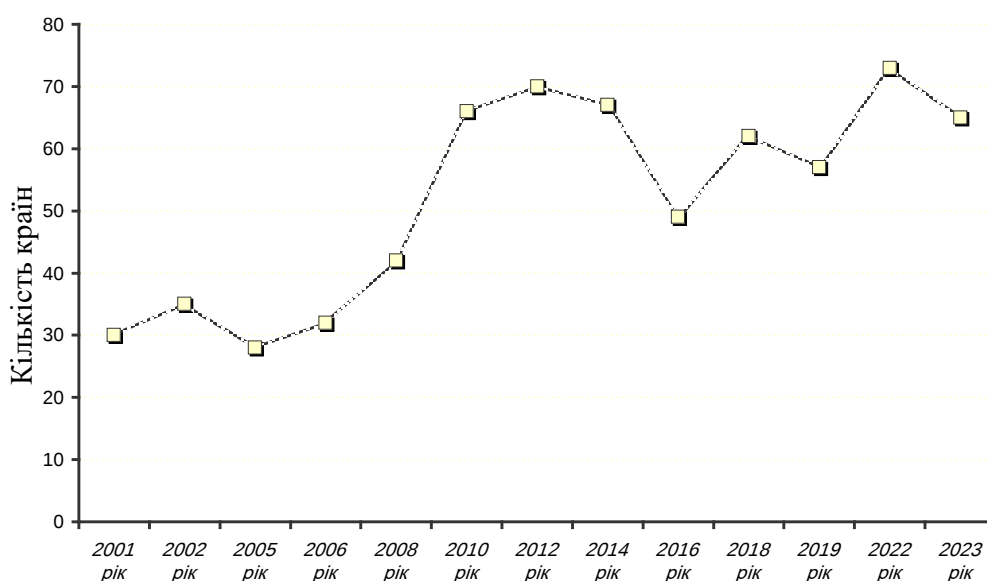

Рисунок 1 – Кількість країн-учасників жіночого чемпіонату з боксу в період з 2001 по 2023 роки

зменшення кількості стартів у видах, що вимагають багатьох вагових категорій і великої кількості поєдинків. Очевидно, що провести турнір у командних ігрових видах спорту (з обмеженою кількістю команд) організаційно простіше, ніж поєдинки у дванадцяти вагових категоріях у єдиноборствах.

Наявність лише трьох вагових категорій для жінок упродовж перших двох олімпійських циклів фактично позбавляла шанс потрапити на Ігри спортсменок, які не вкладалися у ці рамки. Це змушувало багатьох або суттєво зменшувати вагу (для потрапляння у легші категорії), або, навпаки, штучно збільшувати масу тіла (щоб перейти

у середню категорію). Такі практики мали негативні наслідки для здоров'я та спортивної кар'єри.

Саме тому поступово було здійснено перехід до більш збалансованої моделі. На Іграх XXXIII Олімпіади в Парижі (2024), що вже відбулися, чоловіки змагалися у семи вагових категоріях, а жінки – у шести. Це стало важливим кроком у напрямі паритетного вирівнювання можливостей та більшої гендерної рівності в олімпійському боксі (рис. 3).

Різниця між представниками вагових категорій становила для жіночих змагань – 4–3 кг для легкої та середньої категорій та 6–9 кг для напівважкої та важкої, а для чоловіків 6–7 для легкої та середньої та 9–10 кг для напівважкої

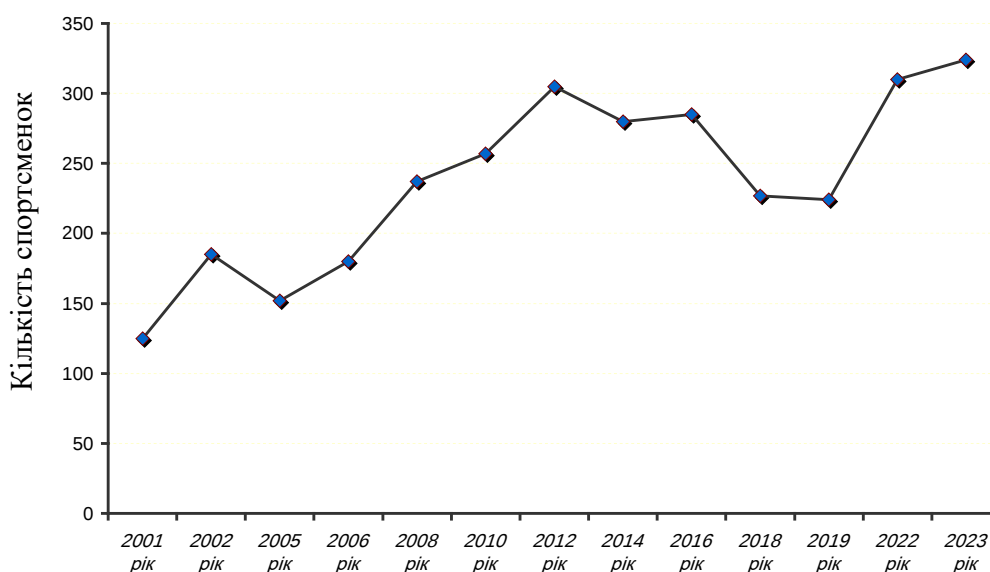

Рисунок 2 – Кількість спортсменок, учасниць чемпіонатів світу з боксу з 2001 по 2023 роки

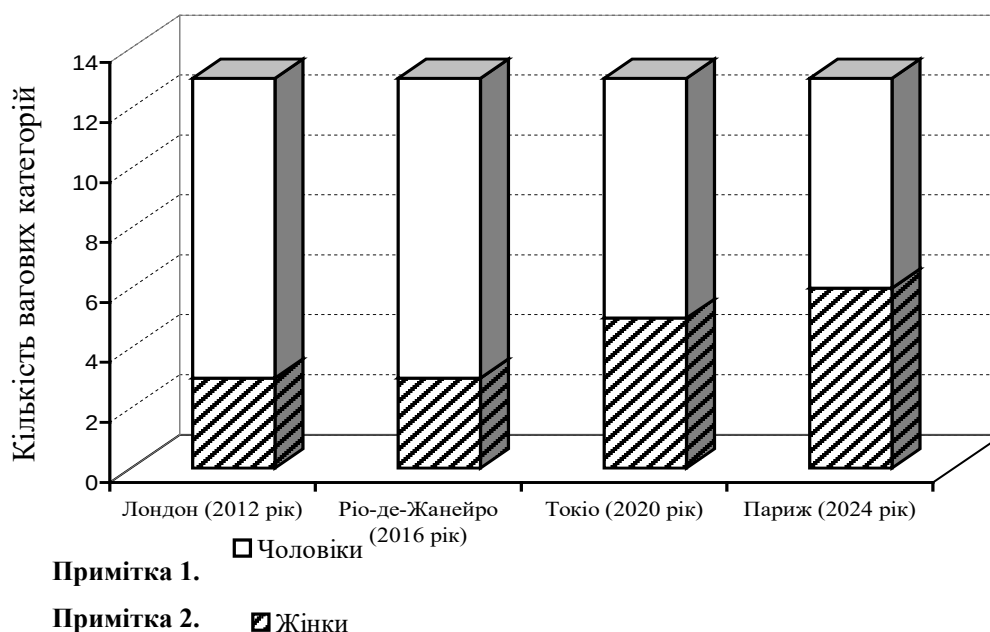

Рисунок 3 – Співвідношення вагових категорій в чоловічих та жіночих змаганнях з боксу на Олімпійських іграх з 2012 по 2024 роки

та важкої вагової категорії. Такі зміни позитивним чином, на наш погляд, вплинули на жіночі змагання і негативним чином відобразились на змаганнях у чоловічих дисциплінах [14].

Справа в тому, що при приблизно однаковій кількості вагових категорій для чоловіків та жінок крайні показники тотальних розмірів тіла в них значно відрізняються. Так наприклад, змагання у найлегшій ваговій категорії у чоловіків та жінок приблизно співпадають – до 50 кг у жінок та до 51 кг у чоловіків. Що стосується важких вагових категорій, то тут у жінок максимальна вага – до 75 кг, а у чоловіків – понад 92 кг. Тобто проміжна різниця між ваговими категоріями у чоловіків є набагато більшою. Спортсмени які мають більшу природну вагу мають значну перевагу над суперником в очному протистоянні. Особливо відчутною ця різниця є для боксерів легких вагових категорій, де навіть різниця в один-два кілограми може надавати вирішальну перевагу над суперником (за інших рівних умов). Ми можемо бачити які гострі конфліктні ситуації сьогодні виникають в професійному боксі під час намагання однієї із сторін вдатися до маніпуляції навіть з декількома кілограмами ваги [19], спостерігати наскільки важко меншому, за вагою спортсмену, чинити опір своєму більш важчому супернику.

Подібні регламентні зміни, скоріш за все, призведуть до переорієнтації уваги тренерів лише на тих спортсменів, які мають природну оптимальну вагу для кожної вагової категорії і зможуть вести конкуренту боротьбу із суперниками [1; 5]. Боксери, які не зможуть вкластися у нові рамки вагових категорій для чоловіків (мають проміжну вагу), скоріш за все, втратять реальні перспективи стати учасником програми підготовки національних збірних до участі в Олімпійських іграх та будуть вимушені переорієнтуватися на виступи в напівпрофесійному та професійному боксі [20].

Однією із гострих проблем, яка розгорнулася після допуску жіночого боксу на Олімпійські ігри, став зовнішній вигляд та одяг спортсменок під час проведення поєдинків [25]. Принципова дискусія розгорнулася навколо питання необхідності використання жінками-боксерками юбок під час участі на олімпійських змаганнях.

В 2012 році AIBA запропонувала зобов'язати жінок вдягати юбки під час участі в Олімпійських іграх [23; 24], використовуючи при цьому головний аргумент, що інакше можуть виникнути проблеми з розпізнаванням чоловічих та жіночих змагань з боксу [9]. Крім того, носіння юбок, на думку функціонерів, додало б елегантності жінкам-боксеркам і зробило б ці змагання більш привабливими для глядачів [24].

Деякі національні федерації боксу, наприклад, Польщі і Румунії, підтримали пропозицію AIBA про обов'язкові вимоги до спортивної форми жінок. Жінкам-боксеркам в цих країнах не рекомендовано носити боксерські шорти [23]. Однак більшість спортсменок віднеслися до такої ініціативи міжнародної федерації з різкою критикою та відмовилися від носіння юбок на змаганнях [9; 25].

Не потрібно також забувати, що жіночий бокс має свої особливості, які необхідно врахувати в тренувальні і змагальній діяльності [2; 4; 6]. Проблеми жіночого боксу не мають аналогів при підготовці чоловіків-боксерів. Саме

тому просте об'єднання їх в єдине ціле з переважним використанням підходів та принципів тренувального процесу та змагальної діяльності, які були створені в чоловічому боксі, буде малоефективним [5; 8].

На боксерському ринзі жінки повинні притримуватись дещо інших регламентних вимог, ніж боксери-чоловіки [14]. Жінкам забороняється наносити макіяж або якість косметичні засоби, так як це може спричинити шкоду їх обличчю. Будь-яка косметика може призвести тимчасову втрату чутливості на обличчі, в результаті чого пропущені удари можуть нанести більшої шкоди. Важливим правилом для жінок-боксерок також є необхідність закріплення волосся м'якими не амброзійними матеріалами, для того, щоб вони не заважали їм під час тренувальної і змагальної діяльності [4].

Жінкам-боксеркам необхідний захист грудей. М'які бюстгальтери, які використовуються в жіночому боксі, дозволяють розсіювати силу удару по всій груді, забезпечуючи таким чином профілактику локальних травм [19].

Що стосується вимог до боксерських рукавичок, то тут чоловіки та жінки мають однакові умови [14]. І чоловіки, і жінки з вагою не більше 147 фунтів використовують рукавички вагою у 8 унцій, а спортсмени вагою більше ніж 147 фунтів, використовують рукавички вагою в 10 унцій.

На сьогоднішній день спостерігається тенденція до постійного збільшення кількості дівчат, які займаються боксом та представляють Україну на міжнародній спортивній арені [7; 8]. В Україні історія жіночого боксу починається з проведення першого чемпіонату України, який відбувся 14-16 березня 2000 р. у місті Луганськ. Жінки змагалися у дванадцяти вагових категоріях. У 2002 році українські спортсменки взяли участь у II чемпіонаті світу в м. Анталія (Туреччина), де посіли призові місця у різних вагових категоріях. В 2016 році вперше представляла Україну на Олімпійських іграх в Ріо-де-Жанейро спортсменка Коб Тетяна (до 51 кг) де зайняла підсумкове п'яте місце.

Бурхливий розвиток жіночого спорту в світі і в Україні призвів до виникнення ще одної актуальної проблеми яка потребує наукового дослідження – це визначення оптимального віку для початку занять боксом дівчатами та розробка фундаментальних положень багаторічної техніко-тактичної і фізичної підготовки з урахуванням особливостей розвитку жіночого організму та специфіки їх змагальної діяльності [4; 6; 10].

Сьогодні спостерігається тенденція щодо збільшення кількості дівчат, які бажають займатися цим видом спорту [8; 11]. При цьому, слід відзначити, що значна кількість дівчат, які намагаються виступати на змаганнях з боксу і почати більш перспективну кар'єру в цьому олімпійському виді спорту перейшли з інших видів єдиноборств [19]. Дуже часто, в таких випадках, тренерам потрібно вносити суттєві корективи в технічну підготовленість спортсменок та навчально-тренувальний процес загалом [1; 5].

Можливо саме це й визначає той небагатий арсенал техніко-тактичних дій що демонструють жінки-боксери під час поєдинків, у порівнянні із чоловіками, який спостерігали в своїх дослідженнях вітчизняні та зарубіжні фахівці. В переважній більшості праць вказується на те, що жінки здебільшого наносять удари з дальніх та середніх дистанцій

в голову і при цьому дуже мало використовують удари на ближній дистанції, бокові удари, аперкоти тощо [2; 5].

Жінки для освоєння цієї дистанції взагалі мають перевагу над чоловіками за морфологічними ознаками [11]. Це пов'язано із шириною тазу і коротшими нижніми кінцівками (у порівнянні із чоловіками), а значить і більш низьким центром ваги тіла, що сприяє кращій стійкості на цій дистанції та має велике значення під час ведення ближнього бою [6].

Суттєвий вплив на розвиток змагань з боксу, на наш погляд, мали ті штучні розмежування які існували у XX ст. між професійним та олімпійським (аматорським) спортом. Існуюча плутанина, яка сьогодні має місце в управлінні боксом у світі, відмінності в правилах проведення змагань, вимог до екіпування, методики спортивної підготовки, багато в чому і є прямим наслідком опосередкованого, паралельного розвитку аматорських та професійних змагань з боксу [20; 25].

Сьогодні ми є свідками своєрідної поступової трансформації тієї системи управління боксом, яка формувалася останнє століття, кардинальної зміни принципів та правил участі спортсменів у змаганнях [16; 17; 22]. Безпосередній вплив на це мали процеси лібералізації, комерціалізації та глобалізації світового спорту [20]. Міжнародна спортивна федерація боксу (AIBA) приймає рішення допустити так званих спортсменів-професіоналів до участі в Олімпійських іграх [16], бере безпосередню участь в організації напівпрофесійних змагань з боксу, які проводяться за своєрідними гібридними правилами (поєдинки без шоломів, більша кількість раундів тощо) та мають явну комерційну основу [14].

Тривалий відокремлений розвиток аматорського та професійного боксу також суттєвим чином вплинув на переважний розвиток та традиції виступів у змаганнях спортсменів з різних країн світу [25]. Ті країни, які в силу існуючих соціально-політичних обставин не мали можливість приймати участь в професійних поєдинках з боксу, були орієнтовані на підготовку та успішні виступи в найбільш престижних аматорських змаганнях [13]. Завдяки цьому були фактично сформовані національні «школи боксу» [3].

Результати виступів спортсменок на сьогоднішніх змаганнях з боксу можуть, на наш погляд, свідчити про рівень розвитку виду спорту в країні, існуючі традиції підготовки спортсменок та дозволяють здійснювати прогноз щодо подальших успіхів у найбільш престижних міжнародних змаганнях аматорського та професійного рівня.

Дискусія. Жіночий бокс нині перебуває в точці, де поєднуються висока суспільна значущість і практичні виклики спорту високих досягнень: включення до програми Олімпійських ігор 2012 року і подальше коригування квот та вагових категорій до Парижа-2024 розширили доступ до Ігор, але зберегли обмеження «незбільшення» загальної програми та необхідність балансувати чоловічі й жіночі дисципліни [15–17; 20–22]. На тлі цього оновлені технічні регламенти IBA уніфікували вимоги до безпеки, екіпування і суддівства, безпосередньо впливаючи на тренувальні моделі та кар'єрні траєкторії спортсменок [14].

Офіційні протоколи чемпіонатів світу та олімпійські підсумки з 2012 року фіксують зростання кількості учасниць

і розширення географії, водночас демонструючи незавершене вирівнювання з чоловічими показниками [12; 13; 18; 21; 22]. У літературі проблему висвітлено з кількох боків: методика підготовки й структура змагальної діяльності подані в дисертаційних і навчально-методичних працях [1–5; 7; 8], фізіологічні та біологічні відмінності – як підстава для специфічної жіночої періодизації [11], безпековий вимір – через дослідження ударних навантажень і когнітивних показників [10; 19], нормативна рамка – у правилах IBA та документах МОК щодо кваліфікації/квот [14–17; 20–22], а гендерно-нормативний контекст – через аналіз публічних дискусій і символічної (не)рівності [9; 23–26].

Фахівці загалом сходяться на необхідності інтегрувати у жіночу підготовку біологічні відмінності, стандартизований вага-менеджмент відповідно до нових інтервалів між категоріями, посилювати техніко-тактичний арсенал (зокрема роботу на ближній дистанції) та впроваджувати медичний скринінг і моніторинг, що корелює з чинними регламентами [2; 4–8; 10; 19]. Для України, з урахуванням «пізнього входження» у систему, це передбачає цільову адаптацію під олімпійську конфігурацію ваг, розвиток тренерських кадрів і розбудову науково-медичного супроводу як базових елементів конкурентоспроможності [2; 5–8; 11].

Перспективи подальших досліджень пов'язані з довготривалими перспективними когортами для оцінки здоров'я й ефективності підготовки у жінок-боксерок, аналітикою вагових переходів і ризик-профілів вага-менеджменту в межах чинної олімпійської сітки, експериментальною верифікацією техніко-тактичних рішень у змагальному середовищі та управлінсько-гендерними студіями щодо впливу представництва жінок у федераціях на доступ і результати.

Висновки

1. З 2001 по 2023 рр. відбувся істотний приріст кількості країн і спортсменок на чемпіонатах світу, що свідчить про стале розширення географії жіночого боксу. За нашими спостереженнями, ця динаміка є індикатором поступової інституціоналізації виду спорту на різних континентах. Водночас зберігається відставання від чоловічих першостей за кількісними показниками, що потребує цілеспрямованої політики залучення та утримання спортсменок.

2. Включення жіночого боксу до Ігор-2012 і подальше зближення кількості вагових категорій до Парижа-2024 (7 у чоловіків проти 6 у жінок) зменшують структурну нерівність доступу до цього виду спорту. На наш погляд, політика незбільшення загальної програми Ігор об'єктивно зумовлює перерозподіл квот між статями та дисциплінами, що вимагає стратегічного планування з боку національних федерацій. Це, своєю чергою, впливатиме на відбір і довгострокові траєкторії кар'єр спортсменів і спортсменок.

3. Специфічні вимоги до форми, засобів захисту (зокрема грудей), волосся та косметики відображають пріоритет безпеки. Наш аналіз показує, що дискусії щодо «жіночності» форми (спідниць) виявили ризики символічної дискримінації й підкреслили потребу в етичній експертизі правил. Вважаємо доцільним уніфікувати стандарти захисту та супровідні медико-біологічні протоколи.

4. Обмежений пул жіночих олімпійських категорій історично створював ризики неприродного «втиснення» у вагові рамки; нинішня конфігурація частково зменшує цей тиск. Разом із тим у чоловіків загострюється проблема

«проміжних» ваг і селекційних втрат, що, на нашу думку, потребує запровадження контрольованих практик вага-менеджменту та медичного моніторингу. Такий підхід мінімізує здоров'язишки та підвищує чесність відбору.

5. У жінок сьогодні часто спостерігається звужений арсенал дій (домінування атак із середньої/дальної дистанції), що пов'язано з пізнім входом у бокс і переходом із суміжних єдиноборств. Ми вважаємо доцільною системну роботу на ближній дистанції та розширення набору ударних і контратакувальних дій. Це підвищить як ефективність ведення бою, так і його видовищність.

6. Монополізація управлінських позицій чоловіками зберігає асиметрію впливу на правила і календар; розширення участі жінок у прийнятті рішень є критичною умовою справедливості та розвитку. На наш погляд, інституційні

механізми (квоти, програми лідерства, прозорі процедури відбору) сприятимуть кращому урахуванню інтересів спортсменок. Це також підсилить легітимність управлінських рішень у очах спільноти.

7. Україна демонструє поступове нарощування присутності у жіночому боксі (від чепріонату України 2000 до дебюту на Олімпійських іграх 2016), однак потребує довгострокових програм раннього залучення дівчат. На нашу думку, пріоритетами мають стати методики багаторічної підготовки з урахуванням жіночої морфології, інвестиції у підготовку тренерських кадрів та розгортання змагального календаря для всіх вікових груп. Це створить умови для стабільної конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беринчик Д. Ю. Структура змагальної діяльності й особливості прояву спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів : дис. ... канд. фіз. вих. : 24.00.01. Київ, 2017. 198 с.
2. Белих С. І. Дівочий бокс: Підручник. 2-ге вид. Донецьк : ДонНУ, 2004. 624 с.
3. Булатова М. М. Бокс. Енциклопедія в запитаннях і відповідях. Київ : Олімпійська література, 2018. 576 с.
4. Гасанова С. Ф. Структура функціональної підготовленості спортсменок високого класу як фактор забезпечення змагальної діяльності в жіночому боксі : дис. ... канд. фіз. вих. : 24.00.01. Київ, 2021. 248 с.
5. Конох А., Воронцов А. Пріоритетні напрями вдосконалення системи підготовки у жіночому боксі. Спортивний вісник Придніпров'я. 2019. № 3. С. 11–18. DOI: 10.32540/2071-1476-2019-3-011
6. Тарасевич О. А., Камаєв О. І. Особливості гендерних відмінностей спортсменів, що займаються спортивними єдиноборствами. Єдиноборства. 2019. №4(14). С. 117–126. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30012021/7413
7. Фізичне виховання. Бокс / уклад. В. В. Назимок, Н. М. Гаврилова, Ю. О. Мартинов, В. Е. Добровольський. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 135с.
8. Штангаєй Д., Савенюк А. Особливості змагальної діяльності боксерок на чемпіонаті Європи 2023 року. Єдиноборства. 2025. № 2(36). С. 41–46.
9. ESPN. Female boxers told to wear skirts. URL: https://www.espn.com/olympics/story/_/id/7440140/female-boxers-told-wear-skirts (дата звернення: 11.11.2024).
10. Howell D. R., Meehan W. P., Loosemore M. P., Cumiskey J., Grabner von Rosenberg J. P., McDonagh D. Neurological test improve after Olympic-style boxing bouts: a pretournament and post-tournament study in the 2016 Women's World Boxing Championships. Br. J Sports Med. 2017. № 51(17). P. 1279–1284. DOI: 10.1136/bjsports-2016-097160
11. Hunter S. K. Sex differences in human performance. The Journal of Physiology. 2024. № 602(17). P. 4129–4156. DOI: 10.1113/JP284198
12. International Boxing Association (IBA/IBA). Women's World Boxing Championships – Scranton 2001: Results. URL : https://www.iba.sport/wp-content/uploads/2021/07/WCH_Scranton_2001.pdf (дата звернення: 15.10.2024).
13. International Boxing Association (IBA). IBA Women's World Boxing Championships – New Delhi 2023. URL : <https://www.iba.sport/event/iba-womens-world-boxing-championships-new-delhi-2023/> (дата звернення: 19.09.2024).
14. International Boxing Association (IBA). Technical & Competition Rules. Lausanne. URL : <https://www.iba.sport/technical-and-competition-rules/> (дата звернення: 19.10.2024).
15. International Olympic Committee. IOC announces new sports programme changes for London 2012. Lausanne, 13.08.2009. URL : <https://olympics.com/ioc/news/ioc-announces-new-sports-program-changes-for-london-2012> (дата звернення: 17.10.2024).
16. International Olympic Committee. Joint Paris 2024 Boxing Unit / IOC statement. URL : <https://olympics.com/ioc/news/joint-paris-2024-boxing-unit-ioc-statement> (дата звернення: 10.11.2024).
17. International Olympic Committee. Paris 2024 – Boxing Qualification System. Lausanne, 2022. URL : <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Paris-2024/Qualification-system/Boxing.pdf> (дата звернення: 07.11.2024).
18. International Olympic Committee. Rio 2016 – Official Results Book: Boxing. URL : <https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/Games/Summer-Games/Games-Rio-2016-Olympic-Games/EN-Rio-2016-Official-Results-Book-Boxing.pdf> (дата звернення: 15.10.2024).
19. Jansen A., McGrath M., Samorezov S., Johnston J., Bartsch A., Alberts J. Characterizing Head Impact Exposure in Men and Women During Boxing and Mixed Martial Arts. Orthop J Sports Med. 2021. №. 7;9(12). 232596712110598. DOI: 10.1177/23259671211059815
20. Olympic Agenda 2020+5. Lausanne : IOC, 2021. 37 p.
21. Olympics.com. London 2012 – Boxing: Official results by discipline. URL : <https://www.olympics.com/en/olympic-games/london-2012/results/boxing> (дата звернення: 17.11.2024).
22. Olympics.com. Paris 2024 – Boxing (results/overview). URL : <https://www.olympics.com/en/olympic-games/paris-2024/results/boxing> (дата звернення: 11.11.2024).
23. Reuters. IBA suggests women boxers wear skirt. URL : <https://www.reuters.com/article/uk-boxing-women-skirts-idUKTRE7A01WC20111125> (дата звернення: 14.10.2024).
24. The Guardian. Women boxers may have to wear skirts at London 2012. URL : <https://www.theguardian.com/sport/2011/nov/25/women-boxers-skirts> (дата звернення: 11.10.2024).
25. Tjonndal A. The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. Qualitative Sociology Review. 2016. Vol. 12, №3. P. 84–99. <http://dx.doi.org/10.18778/1733-8077.12.3.04>
26. Young K., White P. Sport, physical danger, and injury: The experiences of elite women athletes. Journal of Sport & Social Issues. 1995. Vol. 19. P. 45–61. <https://doi.org/10.1177/019372395019001004>

REFERENCES

1. Berinchyk, D. Yu. (2017). Struktura zmahal'noi diial'nosti y osoblyvosti proiavu spetsial'noi pratsezdadnosti kvalifikovanykh bokseriv (Dysertatsiia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu, 24.00.01) [Structure of competitive activity and the manifestation of specific work capacity in qualified boxers: Candidate dissertation]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Bielykh, S. I. (2004). Divochoyi boks: Pidruchnyk (2-he vyd.) [Girls' boxing: Textbook (2nd ed.)]. Donetsk: DonNU [in Ukrainian].
3. Bulatova, M. M. (2018). Boks. Entsyklopediia v zapytanniakh i vidpoviadiakh [Boxing. Encyclopedia in questions and answers]. Kyiv: Olimpiiska literatura [in Ukrainian].

4. Hasanova, S. F. (2021). Struktura funktsional'noi pidhotovlenosti sportsmenok vysokoho klasu yak faktor zabezpechennia zmahal'noi diial'nosti v zhinochomu boksi [Dysertatsiia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu, 24.00.01] [The structure of functional preparedness of high-class female athletes as a factor ensuring competitive activity in women's boxing: Candidate dissertation]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Konokh, A., & Vorontsov, A. (2019). Priorytetni napriamy vdoshkonalennia systemy pidhotovky u zhinochomu boksi [Priority areas for improving the training system in women's boxing]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*, (3), 11–18. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2019-3-011> [in Ukrainian].
6. Tarasevych, O. A., & Kamaiev, O. I. (2019). Osoblyvosti hendernykh vidminnostei sportsmeniv, shcho zaini maiutsia sportyvnyimi yedynoborstvamy [Features of gender differences among athletes engaged in combat sports]. *Yedynoborstva*, 4(14), 117–126. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30012021/7413 [in Ukrainian].
7. Nazymok, V. V., Havrylova, N. M., Martynov, Yu. O., & Dobrovolskyi, V. E. (Uklad.). (2021). Fizychnе vykhovannia. Boks [Physical education. Boxing]. Kyiv: KPI im. Ihorіа Sikorskoho [in Ukrainian].
8. Shtanahei, D., & Saveniuk, A. (2025). Osoblyvosti zmahal'noi diial'nosti bokserok na chempionati Yevropy 2023 roku [Features of competitive activity of female boxers at the 2023 European Championships]. *Yedynoborstva*, 2(36), 41–46. <https://doi.org/10.15391/ed.2025-2.05> [in Ukrainian].
9. ESPN. (n.d.). *Female boxers told to wear skirts*. Retrieved November 11, 2024, from https://www.espn.com/olympics/story/_/id/7440140/female-boxers-told-wear-skirts
10. Howell, D. R., Meehan, W. P., Loosemore, M. P., Cummiskey, J., Grabner von Rosenberg, J. P., & McDonagh, D. (2017). Neurological test improve after Olympic-style boxing bouts: A pretournament and post-tournament study in the 2016 Women's World Boxing Championships. *British Journal of Sports Medicine*, 51(17), 1279–1284. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2016-097160>
11. Hunter, S. K. (2024). Sex differences in human performance. *The Journal of Physiology*, 602(17), 4129–4156. <https://doi.org/10.1113/JP284198>
12. International Boxing Association. (2001). *Women's World Boxing Championships – Scranton 2001: Results*. Retrieved October 15, 2024, from https://www.iba.sport/wp-content/uploads/2021/07/WCH_Scranton_2001.pdf
13. International Boxing Association. (2023). *IBA Women's World Boxing Championships – New Delhi 2023*. Retrieved September 19, 2024, from <https://www.iba.sport/event/iba-womens-world-boxing-championships-new-delhi-2023/>
14. International Boxing Association. (n.d.). *Technical & competition rules*. Retrieved October 19, 2024, from <https://www.iba.sport/technical-and-competition-rules/>
15. International Olympic Committee. (2009, August 13). *IOC announces new sports programme changes for London 2012*. Retrieved October 17, 2024, from <https://olympics.com/ioc/news/ioc-announces-new-sports-program-changes-for-london-2012>
16. International Olympic Committee. (n.d.). *Joint Paris 2024 Boxing Unit / IOC statement*. Retrieved November 10, 2024, from <https://olympics.com/ioc/news/joint-paris-2024-boxing-unit-ioc-statement>
17. International Olympic Committee. (2022). *Paris 2024 – Boxing qualification system*. Retrieved November 7, 2024, from <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Paris-2024/Qualification-system/Boxing.pdf>
18. International Olympic Committee. (2016). *Rio 2016 – Official Results Book: Boxing*. Retrieved October 15, 2024, from <https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/Games/Summer-Games/Rio-2016-Olympic-Games/EN-Rio-2016-Official-Results-Book-Boxing.pdf>
19. Jansen, A., McGrath, M., Samorezov, S., Johnston, J., Bartsch, A., & Alberts, J. (2021). Characterizing head impact exposure in men and women during boxing and mixed martial arts. *Orthopaedic Journal of Sports Medicine*, 9(12), 23259671211059815. <https://doi.org/10.1177/23259671211059815>
20. International Olympic Committee. (2021). *Olympic Agenda 2020+5*. Lausanne: Author.
21. Olympics.com. (n.d.). *London 2012 – Boxing: Official results by discipline*. Retrieved November 17, 2024, from <https://www.olympics.com/en/olympic-games/london-2012/results/boxing>
22. Olympics.com. (n.d.). *Paris 2024 – Boxing (results/overview)*. Retrieved November 11, 2024, from <https://www.olympics.com/en/olympic-games/paris-2024/results/boxing>
23. Reuters. (2011, November 25). *AIBA suggests women boxers wear skirt*. Retrieved October 14, 2024, from <https://www.reuters.com/article/uk-boxing-women-skirts-idUKTRE7A01WC20111125>
24. The Guardian. (2011, November 25). *Women boxers may have to wear skirts at London 2012*. Retrieved October 11, 2024, from <https://www.theguardian.com/sport/2011/nov/25/women-boxers-skirts>
25. Tjonndal, A. (2016). The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. *Qualitative Sociology Review*, 12(3), 84–99. <https://doi.org/10.18778/1733-8077.12.3.04>
26. Young, K., & White, P. (1995). Sport, physical danger, and injury: The experiences of elite women athletes. *Journal of Sport & Social Issues*, 19, 45–61. <https://doi.org/10.1177/019372395019001004>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Анастасія Молочко <https://orcid.org/0009-0004-7948-0373>

Радченко Лідія <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>, lradchenko@uni-sport.edu.ua

Національний університет фізичного виховання і спорту України

вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Anastasiia Molochko <https://orcid.org/0009-0004-7948-0373>

Lidiia Radchenko <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>, lradchenko@uni-sport.edu.ua

National University of Physical Education and Sports of Ukraine;

Ukraine, 03150, Kyiv, Fizkul'tury str. 1